

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti online

Provoz knihovny do konce roku

Anopress i z domova

„Velký třesk“ – situační
zpráva o stěhování
fondů Národní knihovny ČR

Nejmenší knihy v Národním
konzervačním fondu

Beethoven, Praha a Čechy

Webarchiv 2000–2020

e-zpravodaj Národní knihovny ČR

ročník 7 | číslo 6 | 2020 | listopad–prosinec
dvouměsíčník

Adresa vydavatele a redakce:

Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
IČ 00023221, DIČ CZ00023221
E-mail: e-zpravodaj@nkp.cz
Telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová),
221 663 252 (S. Vondráková)

Výkonná redakce:

Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ

Redakční rada:

Irena MAŇÁKOVÁ (předsedkyně), Jana HUŇOVÁ,
Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Petra ŠŤASTNÁ

Grafické zpracování:

Tereza ELIÁŠOVÁ

Příspěvky připravili:

Lukáš BABKA, Markéta CERHOVÁ, Tomáš FOLTÝN,
Marie HAŠKOVCOVÁ, Jana HRZINOVÁ,
Hana HLUŠIČKOVÁ, Markéta HRDLIČKOVÁ, Julius HŮLEK,
Monika KODAD HOLOUBKOVÁ, Zuzana KOPEČNÁ,
Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Jan LUKAVEC, Daniel MACH,
Tereza PALIČKOVÁ, Andrea PROKOPOVÁ,
Luboš SVOBODA, Petra ŠŤASTNÁ, Zdeněk UHLÍŘ,
Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ

Obrazová dokumentace:

Archiv koruny české; Lukáš Babka; Bwang-wikipedie;
cbmpolicka.cz; Markéta Cerhová; commons.wikimedia.org;
fanzone.cz/sport-antique; Jana Herzinová; Eva Hodíková;
kudlanka.cz; Karel Kuklík – wikipedie;
Tom Lemmens ve spolupráci s Herald; Moranski;
Bengt Nyman – wikipedie; oddělení rukopisů
a starých tisků NK ČR; odbor služeb NK ČR; Jiří Pešek;
pro.europeana.eu; Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed;
vitvit-wikipedie; Pieter Snayers – wikipedie;
strahovskyclaster.cz; Jan Vilímek, Humoristické listy;
Jan Vilímek-wikipedie; výstavní oddělení;
Webarchiv NK ČR; wikipedie; Zlatá Praha, 1894–5

e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese:

e-zpravodaj.nkp.cz

Přihlášení k odběru e-zpravodaje:

e-zpravodaj.nkp.cz

Foto na titulní straně:

Svatba 22. února roku 1568 v mnichovském
kostele Frauenkirche

Co je nového

3

Provoz knihovny do konce roku

Anopress i z domova

„Velký třesk“ – situační zpráva o stěhování
fondů Národní knihovny ČR

Zahájení projektu ARMA

Přednášky Oddělení rukopisů a starých tisků
NK ČR odloženy. Exponát měsíce bude?

Knížní novinky

aneb v NK ČR knihy také vydáváme:

Standard pro dobrou knihovnu

Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení

standardu veřejných knihovnických a informačních

služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo

provozovanými obcemi a kraji na území České republiky

Představujeme

5

Nejmenší knihy v Národním konzervačním fondu

Beethoven, Praha a Čechy

Webarchiv 2000–2020

Jeden z nejstarších světových webových archivů

Zajímavosti a tipy

8

Co čte knihovník? / Martin Řezníček:

Rozpojené státy: Amerika nejen televizní kamerou

Digitální sbírky v NDK – Díl IV.: Potrava nejen duševní

Historické události z let končících nulou v Kalendáři
historickém Daniela Adama z Veleslavína

Zveme vás

13

Výstavy odloženy

Co je nového

Vážení čtenáři, redakce e-zpravodaje vám přeje příjemně strávené vánoční svátky, do nového roku pevné zdraví, rodinnou pohodu, profesní rozvoj a kariéerní postup.

Věříme, že v novém roce se opět budeme potkávat v areálu Klementina.

Provoz knihovny do konce roku

V souvislosti s mimořádnými opatřeními vlády ČR proti šíření nemoci COVID-19 je Národní knihovna ČR od 22. 10. 2020 do odvolání pro veřejnost uzavřena.

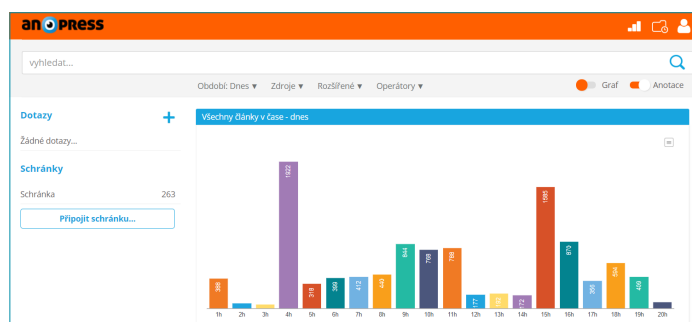
Pravidelné uzavírky v období státních svátků a možné další změny v provozní době naleznete [zde](#). Sledujte, prosím, aktuální sdělení na webu NK ČR.

Anopress i z domova

Petra Šťastná

Do 31. 12. 2020 je díky velkorysé nabídce provozovatele databáze **Anopress** firmy Newton Media tato databáze denního tisku přístupná pro uživatele Národní knihovny ČR opět i z domova. Na webu <http://eiz.nkp.cz/#anopress> je uveden odkaz na vzdálený přístup. Do databáze mohou přistupovat čtenáři NK ČR s platnou registrací bez prohrěšků. Mediální databáze Anopress obsahuje monitoring denního tisku, obsah vybraných časopisů, rozhlasových a televizních pořadů, internetových zdrojů i sociálních médií, a to s retrospektivou od roku 1996 (výběrově od roku 1995) až do aktuálního dne. Čtenáři mají k dispozici plný text článků, u některých článků z tištěných periodik i náhled originální podoby. Články, které vás zaujmou, si můžete uložit do své schránky vytvořené v prostředí databáze a vázané na vaši e-mailovou adresu.

Databáze je běžně dostupná pouze v knihovně na čtenářských počítačích v Referenčním centru a Studovně periodik. Využijte jedinečné nabídky a dopřejte si v této nelehké době dostatečný přísun informací podle vlastního výběru.

„Velký třesk“ – situační zpráva o stěhování fondů Národní knihovny ČR

Tomáš Foltýn

Dne 17. srpna 2020 byla zahájena jedna z největších stěhovacích akcí v novodobých dějinách Národní knihovny ČR (NK). V návaznosti na postupně ukončované rekonstrukční práce v prostorách starší budovy Centrálního depozitáře v Hostivaři dochází k rozsáhlému stěhování aktuálně uživatelsky nedostupných novodobých knihovních fondů z náhradních prostor, umístěných v areálu společnosti Artex Art Safe, s. r. o. v Měšicích, a depozitů z pronajatých prostor v jenštejském areálu Knihovny AV ČR, v. v. i., do znovuotevřených hostivařských skladišť. Paralelně s přemísťováním signatur uložených v externích skladištích dochází i ke scelování signatur, které byly v poslední době rozmístěny po různých skladech NK v Klementinu i Hostivaři či dílčím přesunům výhradně v rámci hostivařského depozitáře.

Cílem je umístit téměř 4 000 000 svazků na finální místo uložení, včetně přípravy volného prostoru pro přírůstek těchto signatur za dodržení optimálního přístupu pro uložení fondů a budoucí

zefektivnění procesu expedice svazků uživatelům knihovny. Takovýto přesun fondů je srovnatelný jen například s velkým stěhováním realizovaným v 90. letech 20. století, kdy docházelo k zaplňování tehdy nového depozitáře Národní knihovny ČR v Hostivaři, či přemístěním Národního konzervačního fondu do nové budovy depozitáře v Hostivaři, jež bylo realizováno v roce 2014.

V průběhu probíhajícího stěhování bude docházet k přesunu různých fondů. Největší část přesouvaného fondu tvoří dokumenty Univerzálního knihovního fondu, další části pak sbírky Slovenské knihovny či Knihovnického

institutu. Celý proces stěhování byl v průběhu druhého čtvrtletí 2020 důsledně naplánován. Bylo vytvořeno vícero metodických pomůcek, které mají za cíl maximálně zrychlit a zefektivnit průběh stěhování. Mezi tyto dokumenty patří zejména komplexní plán stěhování, ve kterém jsou uvedeny všechny dotčené signatury včetně souslednosti pořadí a časového hlediska zahájení jejich stěhování. Díky tomuto podrobnému plánu se podařilo zajistit co nejhladší transport dotčených knižních celků, kdy by nemělo docházet ke křížení komunikačních koridorů nutných pro pohyb ve skladištích. Rovněž byla zpracována přesná mapa uložení fondů, která bude sloužit nejen pro stěhování samotné, ale i pro další práci s fondy. Od začátku stěhování do 9. října 2020 bylo přestěhováno více než 15 000 bm knihovních fondů za průměrné denní rychlosti asi 410 bm. Průměrná rychlost stěhování byla přitom v době příprav odhadovaná na asi 200 bm na den. Plně se tak ukazuje, že čas vynaložený na přípravnou fázi byl vynaložen správně a že se pracovníci Národní knihovny ČR maximálně snaží zefektivnit logistiku

stěhování, samozřejmě za dodržení základních postupů bezpečné manipulace s knižním fondem.

Pozitivně lze v tomto pohledu hodnotit i dlouhodobou spolupráci NK se společností STAHL – stěhovací služba, s. r. o., která je zodpovědná za samotnou manipulaci s fondem. Její pracovníci mají díky dříve realizovaným zakázkám pro další kulturní instituce, například Národní muzeum, Českou filharmonii či Národní technickou knihovnu, velké zkušenosti s transporty předmětů kulturní povahy. Pro hladký průběh stěhování jsou tak vytvořeny co nejlepší podmínky.

Na koordinaci stěhovacích aktivit dohlíží speciální pracovní skupina složená ze zástupců úseků odpovědných za správu a ochranu fondů, správu a provoz jednotlivých objektů NK či úseku investic. Dohled nad samotným procesem stěhování pak denně provádějí správci jednotlivých fondů. U vybraných signatur zároveň probíhají procesy pořádkové revize, při nichž dochází ke kontrole jejich celistvosti a řádného uložení v signaturové struktuře.

Stěhování knižních fondů bude však i tak trvat ještě několik měsíců a protáhne se pravděpodobně do roku 2021. Cílem stěhování je po dlouhé době znovu zpřístupnit podstatnou část fondů NK jejím uživatelům, na což řada z nich čeká s dávkou té největší dychtivosti.

Zahájení projektu ARMA

Zdeněk Uhlíř

Dne 1. října byl v rámci programu „Connecting Europe Facility (CEF) – Telecommunications Sector“ zahájen projekt ARMA (The Art of Reading in the Middle Ages), který potrvá do 30. dubna 2022. Hlavním koordinátorem projektu je Národní a univerzitní knihovna Lublaň (Slovinsko), partnery jsou Europeana, Univerzitní knihovna Leiden (Nizozemsko), Národní knihovna České republiky, Francouzská národní knihovna, Státní knihovna Berlín (Německo), Hunt Museum (Irsko) a Městská knihovna Bruggy (Belgie).

Cílem projektu je v první řadě vytvořit v portálu Europeana kolekci rukopisů, která by zpřístupňovala jednu z funkcí knihy ve středověku (cca 700 – cca 1550) obecně charakterizovanou jako čtení, jeho sociokulturní okruhy (např. kláštery, univerzity, dvory, města, bratrstva a další komunity, jednotlivé osoby), jeho typický repertoár, fenomenologii rukopisné knihy apod. Výběr zpřístupňovaných rukopisů bude proveden jednak ve stávajícím obsahu European, jednak budou dodány nově digitalizované objekty vztahující se k tématu projektu. V souvislosti s tím vyniknou jak vazby mezi různými historicko-kulturními regiony Evropy, tak shody a/nebo rozdíly mezi různými čtenářskými okruhy.

Dalším cílem projektu je adaptace shromážděného ma-

teriálu pro vzdělávací potřeby vyšších škol včetně univerzit cestou obohacování obsahu popisných metadat, ale také parady (anotacemi, komentáři apod.) sloužícími didaktickým potřebám. Pro NK ČR to má význam v tom, že bude možné pracovat v součinnosti s vlastními aktivitami týkajícími se vývoje didaktických modulů digitální knihovny Manuscriptorium probíhajícími současně.

Nedílnou součástí projektu, která má širší význam, bude vytvoření specifikace pro vytváření IIF manifestů tak, aby byly vzájemně kompatibilní, a tudíž umožňovaly nejenom snadnou komunikaci ve virtuálním prostředí, ale také digitální síťové publikování.

Přednášky Oddělení rukopisů a starých tisků NK ČR odloženy. Exponát měsíce bude?

Druhý ročník cyklu přednášek z oboru historických fondů ani nestihl začít a již byl odložen na příští rok. Exponáty měsíce související s tématy přednášek budou vystaveny až v rámci obnovení cyklu. Oddělení rukopisů a starých tisků však neprodleně vstoupilo k vystavení exponáty jiné. Restaurátoři NK museli posoudit, zda jejich stav umožňuje vystavení v předsálí Všeobecné studovny.

První exponát měsíce by měl být k vidění v listopadu, další pak v prosinci – podrobnosti naleznete na straně 13 Zveme vás.

Knižní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme:

Hana Hlušíčková

Standard pro dobrou knihovnu
Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/ nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky

Publikace představuje již 4. přepracované vydání metodického pokynu MK ČR, který stanovuje základní kvantitativní a kvalitativní podmínky pro poskytování knihovnických služeb pro knihovny zapsané v evidenci knihoven MK ČR, vychází z obecných principů Manifestu IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách a návazné směrnice IFLA. V tomto dokumentu je uveden také přehled služeb, které by měla nabízet každá knihovna, usilující o poskytování kvalitních služeb svým uživatelům.

Národní knihovna ČR, Praha 2020, 4. přepracované vydání, 12 stran, neprodejné
ISBN 978-80-7050-725-4 (brož.)

Představujeme

Nejmenší knihy v Národním konzervačním fondu

Markéta Cerhová

V předminulém článku o Národním konzervačním fondu (dále „NKF“) bylo řečeno, že knihy jsou rozdělené podle velikostí do jednotlivých signatur. Nejmenší knihy, jejichž maximální rozměr je 21 cm, spadají pod signaturu I. V nedávné době byla do NKF uložena již šest set tisíc publikací, která spadá právě do této signatury. Při této zajímavé příležitosti si představme jedničky, jak familiárně říkáme nejmenším knihám, které jsou označeny jedinečnými signaturami (I 100000, I 200000, I 300000, I 400000, I 500000, I 600000).

Sto tisíc knih se zabývá Podíl sovětského lidu na výstavbě zdravotnictví v SSSR. Materiál byl vydán pro referenty ČSČK k Měsíci československo-sovětského přátelství Československým červeným křížem v Praze v roce 1955. Jedná se o malý (pouhých 31 listů) sešitek, který byl dodatečně svázan.

Monografií se signaturou I 200000 je horský román Černí myslivci od Růženy Svobodové. Kniha byla vydána v roce 1971 Odeonem, jedná se již o její druhé vydání v tomto nakladatelství. Soubor povídek o přírodě a lásce byl sepsán již na počátku 20. století.

Třetí knihou se signaturou I 3000000, kterou si představíme, je Dejepis pre 5. ročník základnej školy. Kniha byla vydána v roce 1988 Slovenským pedagogickým nakladatelstvom v Bratislavě, jedná se o první vydání, autory byli Marián Skládany, Tomáš Jílek a Marta Orságová.

Pod signaturou I 400000 je ukrytá kuchařka Co je dobré, není zdravé aneb Žijeme jen jednou. Recepty sepsala Emanuela Frýdlová a byly vydány v roce 2001 nakladatelstvím Slovanský dům.

Půl miliontá publikace do 21 centimetrů nese název Doktorské studium. Monografie je určena pro vnitřní potřebu Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Vydal ji MATFYZPRESS v roce 2010. Zajímavostí je, že jednotlivé listy jsou spojené kroužkovou vazbou.

Jako poslední si představíme knihu se zlatou obálkou a s názvem Matěj Skalický. Drobná publikace obsahuje převážně fotografie Matěje Skalického, jež jsou doplněné texty Lukáše Bártla a Lucie L. Fišerové. Vydavatelem byla Galerie Valchařská v Brně v roce 2019.

Popsané knihy nemají vlastně nic společného, liší se provedením (kroužková vazba, kniha dodatečně svázaná, designová zlatá obálka), tématy (beletrie, umělecká kniha, učebnice), ale i například jazykem (publikace jsou nejen v češtině, ale i ve slovenštině). Tyto rozdíly krásně odrážejí dobu, ve které knihy byly vydané, ukazují, jak se literární kultura během uplynulého století posunula. A my se jen můžeme dohadovat, jak budou knihy vypadat v příštích desetiletích.

Beethoven, Praha a Čechy

Julius Hůlek

K nejvýznamnějším a také nejfrekventovanějším jubileím v kontextu celého kulturního světa letos bezesporu patří 250. výročí narození skladatele Ludwiga van Beethovena (1770–1827). Nepomíjející hodnotu a význam jeho tvůrčího odkazu si připomínáme zejména Beethovenovou hudbou samotnou, avšak její skrytou podobu možno hledat a objevovat i ve sbírkách muzeí, archivů a také knihoven. Transparentnost letošního beethovenovského výročí je v této souvislosti vhodnou příležitostí vrátit se k tématu Beethovenova vztahu k Praze a k prostředí české kultury vůbec.

Beethoven do Prahy zavítal poměrně brzy, ještě v průběhu svého raného tvůrčího období. Nejprve tu pobýval v únoru a březnu 1796 a vrátil se sem na podzim 1798. Z jeho korespondence vyplývá, že se tu cítil dobře a zdejší pobyt mu byl přínosem. V soukromí Clam Gallasovského paláce i veřejně při koncertech ve známém Konviktu uplatnil především brilantní

klavírní virtuozitu a umění improvizace. Nesrovnatelně méně zapůsobil jako skladatel, Praha totiž stále ještě intenzivně žila ve stínu všudypřítomného mozartovského kultu. Nicméně Praha se stala místem vzniku několika jeho skladeb – drobností pro mandolinu, Dechového sextetu, op. 91 a koncertantní sopránové árie Ah, perfido, spergiuo věnované spolu se skladbami pro mandolinu zdejší mladé nadané šlechtičně Josefíně Claryové.

V Praze se Beethoven ocitl ještě v letech 1811 a 1812, aby se tu zastavil na cestách do lázní v Teplicích a zpět, tyto krátké pražské pobyty však využil jen k osobním schůzkám. Zato několikaměsíční léčení postupující nedoslýchavosti v průběhu zmíněných let, bohužel neúspěšné, Beethovena zastihuje nejen v Teplicích, ale i v Karlových Varech a Franťškových lázních jako uznávaného skladatele v závěru jeho tzv. heroického životního období. Uvádí tu i komponuje řadu svých děl a setkává se s významnými osobnostmi, mj. s Goethem a dalšími.

Faktografii Beethovenova vztahu k Praze a k Čechám vůbec je třeba doplnit dvěma pobyty na zámku v Hradci u Opavy v letech 1806 a 1811 u jednoho svého zvlášť významného přítele a šlechtického mecenáše, knížete Karla Lichnovského. Ten ovšem zdaleka nebyl jediný – z české šlechty, jež se s Beethovenem přátelila a skladatele dlouhodobě hmotně podporovala, to dále byli Lobkowiczové, Kinští, Thunové ad. Mnohé své skladby – některé dokonce stěžejního významu – skladatel věnoval právě jim. Rovněž přátelský vztah k českým hudebníkům a skladatelům té doby má v Beethovenově životě i tvorbě významné místo.

Informace o tom všem a mnohém dalším nabízí sbírka Hudebního oddělení Národní knihovny ČR disponující mj. i úctyhodným rozsahem dostupných informací vztahujících se k Beethovenovu životu, dílu, recepci i interpretační praxi. Ve sbírce hudebnin jsou jeho skladby zastoupeny

nejen v úplnosti, ale i velké rozmanitosti různých edic, včetně vůbec prvních a dalších dobových vydání a opisů, dále faksimilí a mezinárodně respektovaného novodobého souborného kritického vydání. Příruční knihovna literatury o hudbě obsahuje reprezentativní množství titulů reflektujících zájem o Beethovena a jeho hudbu až po výsledky specializovaného výzkumu v rozsáhlých publikacích monografického charakteru. Sice se tu nesetkáme s Beethovenovými autografy a podobnými unikáty, tak jak je tomu hlavně v německých a rakouských institucích, ale jednu drobnou vzácnost tu přece jen najdeme. Je jí exemplář vůbec prvního Beethovenova životopisu publikovaného dokonce v Praze 1828, tedy pouhý rok po skladatelově úmrtí.

Na závěr je třeba připomenout, že k adekvátnímu zhodnocení Beethovenova tvůrčího odkazu v hudebním životě české společnosti docházelo pozvolna, spíše až po jeho smrti.

Teprve 30. a 40. léta 19. století znamenala zásadní obrat v náležitém porozumění, přijetí a uvádění jeho děl.

Webarchiv 2000 – 2020 Jeden z nejstarších světových webových archivů

Marie Haškovcová, Luboš Svoboda, Markéta Hrdličková, Monika Kodad Holoubková, Andrea Prokopová

Proč vznikl Webarchiv

Od svého vzniku do současnosti prošel internet značným vývojem, stal se rozsáhlou, rychle se proměňující komunikační platformou, která své možnosti neustále zdokonaluje a rozšiřuje. V průběhu let začaly být na web vkládány všechny typy informací, stal se médiem pro šíření a sdílení informací vzniklých téměř ve všech oblastech lidské činnosti. Exponenciální růst webových dokumentů na sklonku minulého tisíciletí s sebou přinesl mnoho otázek týkajících se uchování a ochrany online zdrojů. Jak uchovat a ochránit born-digital dokumenty – dokumenty bez analogového ekvivalentu, u nichž existuje zvýšené riziko poškození, zkreslení nebo ztráty? Instituce zaměřené na uchování kulturního dědictví se proto po celém světě přirozeně začaly problematice archivace online zdrojů věnovat.

Na půdě Národní knihovny vznikla iniciativa zaměřená na dlouhodobou archivaci webových stránek již v roce 1999. Následujícího roku byl zahájen ve své době vizionářský počín – programový projekt výzkumu a vývoje Registrace, ochrana a zpřístupnění domácích elektronických zdrojů v síti Internet, na jehož základě začal být budován specifický fond webových zdrojů Webarchiv. Na řešení projektu zaměřeného na vyvinutí a zajištění vhodného postupu při výběru, sklizení, popisu, dlouhodobého uchování a zpřístupnění elektronických online dokumentů se podílela vedle Národní knihovny ČR Moravská zemská knihovna a Ústav výpočetní techniky Masarykovy univerzity v Brně (detailní informace o projektu, týmu řešitelů-zakladatelů a okruhu spolupracovníků viz [Dokumenty k projektu](#)). Český webový archiv se tak zařadil k prvním archivům svého druhu.

Archivní kopie webu NK ČR z roku 2003

Jak archivovat a zpřístupňovat webový obsah?

Co archivovat? Jak budovat a ochraňovat webový obsah? Kdo jsou uživatelé a co umožňuje legislativa? Vzhledem k množství a dynamičnosti webového obsahu (data se rychle proměňují, migrují, mizí) a s ohledem na technické aspekty archivace a dostupné nástroje je potřeba uvažovat o vhodných akvizičních strategiích. Zároveň Webarchiv, podobně jako i archivy v zahraničí, hledá způsoby, jak nasbíraná data analyzovat a zpřístupňovat k dalšímu užití. Právě politika sběru dat – jak z hlediska výběru obsahu, tak např. parametrů nastavení sklízecích robotů – významně určuje podobu archivu. Webarchiv se zaměřuje na zdroje s bohemikálním obsahem. Kombinuje sklízecí celoplošné (jednou až dvakrát do roka sklídí weby na doméně *.cz – seznam poskytuje sdružení CZ.NIC.), výběrové (1x – 12x ročně jsou v dlouhodobějším horizontu a detailněji archivovány zdroje tříděné do 26 tematických skupin podle metody Konspektu – viz [katalog stránek](#)) a [tematické](#) (zdroje vztahující se k určitému tématu, např. Klimatická změna, nebo události, např. volby). Nově testujeme možnosti kontinuálního sklizení s častou frekvencí sběru dat – kolekce COVID-19 (denně) nebo Česká média (cca 5x denně) a hledáme další způsoby, jak prchavý webový obsah zachytit. Podrobné informace o stávající politice sběru jsou popsány v dokumentu [Strategie budování sbírky Webarchivu](#).

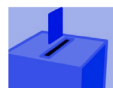

Webarchiv uchovává český web

Pro první seznámení s webarchivem pokračujte zde

Zobrazení: [vzorání](#), [texty](#)

Tematické sbírky
Tematické sbírky jsou monotematické soubory webových dokumentů. V rámci tematických sbírek sledujeme především takové děje, které doprovází celospolečenská debata a je u nich tedy předpoklad, že zaujmou významnější místo v hledáčku uživatele České republiky. Cílem vybírání sbírek, které mají širší ohlas v prostředí internetu. Monitorujeme očekávané akce (např. volby), ale i neudávané situace (např. povodně).

Komunální volby a volby do sněmu 2020
Kolekce zdrojů se zaměřuje na komunální volby a volby do

COVID-19
Kolektivní COVID-19 bývá světem. Přibližně vznikající tematická kolekce sleduje jeho

Česká média
Kolekce obsahuje výběr z webů českých médií určený ke kontinuálnímu sklizení, zahrnuje

Archivní kopie webu NK ČR z roku 2003

Na základě platné legislativy Webarchiv sklízí bohemikální webový obsah pro konzervační a archivační účely, zpřístupňovat data však může pouze v budově Národní knihovny. Mimo ni lze zpřístupnit archivní kopie pouze se svolením vlastníků autorských práv (po uzavření licenční smlouvy) nebo kopie zdrojů vystavených pod licencí Cre-

ative Commons. Je potřeba zdůraznit, že veřejnosti proto můžeme volně zpřístupnit pouze zlomek archivu – pouze 0,4 %! V tomto ohledu nemůžeme my, ani jiný evropský archiv, konkurovat americkému [Internet Archive](#), jemuž tamější legislativa umožňuje zpřístupnit bez omezení celý obsah. Díky tzv. Trojnověle, která vejde v platnost v roce 2022 a vytvoří nový legislativní rámec pro sklizení webového obsahu, bude možné všechna archivní data zpřístupnit alespoň ještě v několika dalších knihovnách, které přijímají povinný výtisk.

Aplikace Wayback machine – zdroj je dostupný pouze v budově NK

Přestože primárním cílem Webarchivu je sběr a ochrana dat coby specifické součásti kulturního dědictví pro budoucnost, snažíme se je v co největší míře poskytovat uživatelům a vycházet vstříc jejich požadavkům. K jednomu ze způsobů, jak s daty pracovat, směřuje projekt Vývoj centralizovaného rozhraní pro vytěžování velkých dat z webových archivů. S Národní knihovnou na něm spolupracuje Fakulta aplikovaných věd Západočeské univerzity a Sociologický ústav AV ČR a jeho cílem je vznik platformy pro práci s velkým objemem dat na základě konkrétních potřeb badatelů. Spolupracujeme také například s Ústavem pro českou literaturu AV ČR na projektu Český literární internet. Co se metodologické činnosti týče, Webarchiv vytvořil ve spolupráci s dalšími odděleními NK manuál pro katalogizaci elektronických zdrojů a zároveň navrhl katalogizační nástroj WA-KAT. Aktuálně probíhá certifikace Metodiky pro tvorbu, uložení a zpřístupnění technických a administrativních metadat z webového archivu u MK ČR, která popisuje metadatum vztahující se k jednotlivým sklizním včetně standardizovaného kontejnerového formátu WARC určenému pro uložení sklizených dat. Velké množství formátů a neustále se vyvíjejících technologií i absence standardů pro tvorbu webových stránek komplikuje sklizení obsahu a webové archivy nejsou schopné navzdory zdokonalovaným nástrojům zachytit všechny typy dat. Webarchiv používá open source nástroje vyvíjené mezinárodní archivářskou komunitou (sklizec robot Heritrix, zpřístupňovací aplikace Wayback machine) a další vyvíjí na míru svým potřebám (kurátorská aplikace pro správu zdrojů, sklizní a úpravu webu Seeder nebo zmiňovaný WA-KAT, zdrojové kódy jsou dostupné na platformě [GitHub](#)).

Naše aktivity, obsah archivu i problematiku archivace webu v zahraničním kontextu (od roku 2007 je Webarchiv členem mezinárodního konsorcia [IIPC](#)) se snažíme propagovat prostřednictvím sociálních médií. Zatímco na [Twitteru](#) komunikujeme naši práci směrem ke komunitě webových archivů a k zahraničním kolegům, na [Facebooku](#) se snažíme oslovit širokou veřejnost a informovat o novin-

kách z Webarchivu i ze zahraničí. V sérii příspěvků Mrtvé weby představujeme zaniklé stránky, které už na živém webu neexistují, ale je možné si je prohlédnout v našem archivu. Aktuálně plánujeme rozvinutí tohoto konceptu na instagramovém účtu.

Post na twitterovém účtu – Mrtvé weby

Plány, výzvy, budoucnost

Ačkoliv má Webarchiv sloužit jako „památník národního webu“, některé webové stránky zatím systémově uchovávat neumíme. Technologie webové sféry se logicky vyvíjejí rychleji než nástroje archivů po celém světě, které mají web automatizovaně uchovávat. Webarchiv již začal podnikat kroky k tomu, aby se vypořádal s problémy souvisejícími se sklizením dynamického webu, hlavně veřejných profilů na sociálních sítích – testujeme sklizeň profilů politiků a politických stran. Vzhledem k proměnlivosti české webové krajiny a náročnosti reagovat systémově, nabývá na důležitosti také „ruční sklizeň“. Existují totiž uživatelsky příjemné nástroje jako Webrecorder, který kurátorovi umožňuje sklízet web 2.0 či technologicky náročnější stránky, např. virtuální výstavy, multimediální magazíny atd., a ukládat je v podobě WARCu. Autonomie kurátora vzhledem k plánování sklizní a jejich QA (Quality Assurance) bude klíčová i v automatizovaném sklizení, proto v tomto směru stále vylepšujeme i naše vlastní řešení – prostředí pro správu zdrojů a plánování sklizní Seeder, v němž bude kurátor schopen obsluhovat sklizeň bez pomoci technika, což mu umožní reagovat pružněji v tak extrémně efemérním prostředí, jako je to webové.

Efemérnost a formátová rozmanitost webové sféry dává vzniknout i zajímavým problémům obnažujícím fakt, že pokrokovost prostředí komplikuje vymezení pole působnosti webových archivů. Má Webarchiv uchovávat aplikace a software? Jaká instituce má archivovat umělecká díla, jejichž nativním prostředím je web? Jak se vypořádat s tím, že elektronický tisk skrývá unikátní zdroje za paywall? Co vše je dnes web, když webová technologie proniká i mimo běžný rámec toho, jak jsme ho vnímali – resp. je online desktopová aplikace napsaná v html ještě web? A spousta dalších... Jednou z nejtěžších otázek, která navazuje na předchozí odstavec, a s níž se musí webová archivace vypořádat, je – jak archivovat kontext v dynamickém webu, tedy jak uchovat web v podobě, v jaké ho vidí uživatel, za předpokladu, že naše feedy i prioritou výsledků vyhledávání jsou nám šité na míru? Na to zatím žádné vhodné řešení neexistuje, to však neznamená, že ho není třeba začít hledat.

404 **20** Jedním z důležitých témat, na němž se jasně ukazuje přínos Webarchivu, je problematika tzv. Link Rot, tedy vymírání elektronických odkazů, a to konkrétně v citacích v akademickém prostředí. Ze zahraničních studií víme, že je to velký problém – do deseti let umírá 20 % odkazů, přičemž je pouze 50% šance, že zdroj byl uchován rutinní sklizní webového archivu. Webarchiv již nyní nabízí možnost veřejnosti navrhnout zdroj, který následně archivuje. Bohužel služba není příliš rozšířená, neboť je limitovaná stávajícím zákonem, tedy pokud ten, kdo zdroj přidává, není vlastníkem webu, nemůžeme ho zobrazit, a je dostupný pouze v Referenčním centru NK. Úspěch takovéto služby se neobjede bez vůle ze strany uživatelů, respektive změny přístupu při citování, širší osvěty, možná revize citačních norem směrem k povinné archivaci. Nicméně již teď za stávajících podmínek je možné archivaci citací praktikovat. Příkladem pro to, jak by taková služba mohla vypadat, jsou komerční služby jako např. Perma.cc. Centralizace takové služby pro archivaci citací by taktéž mohla vést ke vzniku cenného katalogu kvalitních webových zdrojů, jejichž kurátory by byli samotní studenti, vědci.

Nechte se [Webarchivovat!](#)

Pokud hledáte certifikát či jiné naše grafické materiály pro umístění na vašem webu pokračujte [zde](#)

[Přidejte web / Creative Commons / Vyběr zdrojů / Pomozte nám uchovat český web / EAO](#)

Přidejte web

URL

Mohu jednat za uvedené zdroje Zdroj s licencí Creative Commons

Jméno

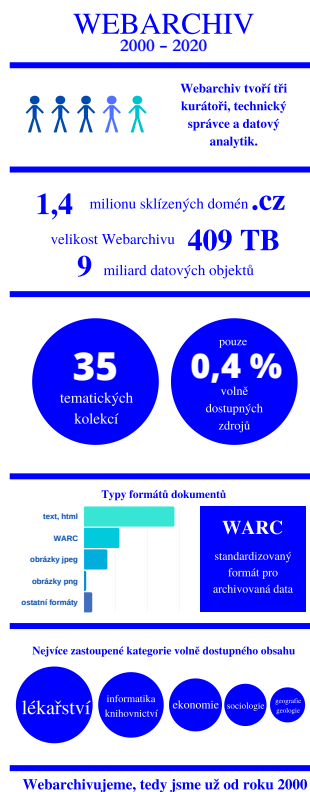
Kontaktní e-mail

Poznámka

Nejsem robot

Formulář pro návrhy zdrojů k archivaci

Největší výzvou pro Webarchiv je však téma zpřístupnění dat. To bychom mohli rozdělit na dvě hlavní větve – udržení samotného zobrazení webových stránek a zpřístupnění datasetů nejen vědcům, ale i širší veřejnosti. Abychom byli schopni dynamický web vůbec zobrazit, budeme muset ze stávajícího řešení aplikace Wayback přemigrovat na novou verzi založenou na jazyce python – pywb. Zpřístupnění datových balíčků pro vědeckou práci, např. sociologické výzkumy, již řeší zmiňovaný projekt Vývoj centralizovaného rozhraní pro vytěžování velkých dat z webových archivů. Nicméně existují další open source řešení, s nimiž je vhodné experimentovat, jako např. The Archives Unleashed Toolkit, který vznikl při sérii datatonů neaktivnějších institucí webové archivace. Ten umožňuje široké veřejnosti přistoupit k archivu s analytickými nástroji, jež lze uchopit uživatelsky přívětivějším způsobem, tzv. jupyter notebooky, což by uživatelům se základní znalostí datové analýzy umožnilo nahlédnout do hlubin našeho dvacetiletého webového archivu.

Český Webarchiv ušel za 20 let dlouhou úspěšnou cestu a patří k nejstarším webovým archivům na světě. Webová sféra je však tak proměnlivá, že webové archivy nemohou usnout na vavřínech, a stále se musí snažit držet krok a nacházet způsoby, jak mohou být užitečné.

Zajímavosti a tipy

Co čte knihovník?

Martin Řezníček: Rozpojené státy: Amerika nejen televizní kamerou

Jan Lukavec

Martin Řezníček (nar. 1976) pracoval v letech 2013–2017 jako zahraniční zpravodaj České televize v USA. Plodem jeho tamní činnosti je kromě řady televizních reportáží nejnověji také kniha *Rozpojené státy: Amerika nejen televizní kamerou* (Argo, Praha 2020, 304 s.). Rozklíčovat název není složité: autor vnímá Ameriku jako zemi fatálně rozštěpenou, přičemž vinu si podle něj „republikáni i demokrati mohou spravedlivě rozdělit napůl“. Viní je ze stigmatizace protivníka bez vůle ho pochopit. Pro obě strany podle něj platí, že „válka zkratek ještě neznamená demokracii“.

Státy rozpojené i sjednocené

Autor například podrobně líčí průběh noci, kdy byl navzdory očekávání prezidentem zvolen Donald Trump a rekapituluje historii napjatých vztahů mezi novou hlavou státu a senátorem Johnem McCainem. (Ačkoliv se Řezníček snaží o nezaujatost, rozhodně je patrné, že mezi fanoušky Trumpa v žádném případě nepatří). Jeho výčet je poctivě vypracovaný a podložený, ale pro čtenáře, kteří tuto problematiku dlouhodobě sledují a zajímají se i o historické příčiny tohoto stavu, v tomto ohledu kniha asi nebude příliš překvapivá.

Její celkové vyznění ale není tak pesimistické, jak by mohl sugerovat název. Najdeme v ní totiž i optimističtější kapitoly o Češích, kteří pozitivně využili šance, jež jim nová

země poskytl. A naději budí i popis krizových okamžiků, kdy se Spojené státy poplatně svému názvu dokážou (zvláště při živelních katastrofách) sjednotit. Ruku k dílu přitom přikládají i migranti a jako příklad tu slouží dva nezištní Američané albánského původu, kteří na jednom z ostrovů postižených hurikánem zdarma rozdávali pizzu z plynové pece naložené na přívěsu. V souvislosti s tím autor až manifestačně deklaruje, že Spojené státy dokážou překračovat etnické, rasové, třídní či názorové příkopy: „Pak bývá země velkorysá, solidární, odolná a soucitná. Oceňuje spojenectví, dobrou vůli a píli.“ To je samozřejmě dobrá zpráva – sama o sobě může působit až trochu barotiskově, má jít ale o kontrast vyvažující onu smutnou diagnózu „rozpojenosti“.

Přínosněji tak mohou působit například pasáže, které politický konflikt nasvěčují snad i z nového úhlu pohledu. Ten ukazuje, že letité symboly v sobě zahrnují množství významů a že je problematické redukovat je toliko na význam jediný a prvoplánově s nimi operovat v soudobých ideologických bojích. Například o vlajce Konfederace, která se dostala do centra negativní pozornosti poté, co s ní na svém facebookovém profilu pózoval masový vrah Dylann Roof, autor vysvětluje, že se do sporu a soudobých debat dostala trochu nevině: „Jako oficiální prapor země nikdy nesloužila. Rasistickou příchuť získala až po druhé světové válce, a hlavně v 60. letech v době bojů za občanská práva.“

Některým tématům se reportér, ať je kdekoli, nevyhne. Řezníček kupříkladu referuje, jak se Američané zasažení hurikánem zoufale snaží zachránit, co se z dřívějšího života a světa dá, hledají zbytky věcí, které by mohly „fungovat jako pojítko mezi dosavadním a budoucím životem“. Podle jeho popisu živlem poničené Floridy bylo tamní dění méně organizované a méně „útesné“ než v Japonsku zasaženém vlnou tsunami a následně jadernou katastrofou ve Fukušimě v březnu 2011. To vylíčila Polka Katarzyna Boni v knize *Ganbare! Workshopy smrti (Absynt, Žilina, 2017)*. Přibližuje osudy Japonců, kteří náhle přišli o své blízké a domovy a dostali se „na dno zoufalství“. Blížkost smrti je ale podle Ludmily Horváthové nutí uvědomit si, „co je na světě skutečně důležité a čeho je člověk nakonec ochotný se vzdát“. <http://www.iliteratura.cz/Clanek/40235/boni-katarzyna-ganbare-workshopy-smrti> Čeho se ale mnozí vzdát nechtějí, to jsou – i v tomto případě – dříve obyčejné věci pokládané nyní za jakési relikvie, za poslední pozůstatky světa, který zničila voda. „Lidé tráví dlouhé hodiny prohlížením tváří, domů, vzorů oblečení. Potřebují alespoň malý kousek, co by je spojil s životem, který dávno není. Důkaz, že místa, ve kterých žili, skutečně existovala. Že lidé, které milovali, skutečně žili. A že žili i oni sami... Věci ale v knize *Ganbare!* hrají i jinou roli: každodenní život bez elektřiny nebyl snadný, a proto stoupala cena předmětů jako svíčky a zápalky, pokud je někdo našel. Na užitečnosti také získaly návody, jak si vyrobit provizorní polštář z volejbalového míče; mucholapku z lahve, cukru, octa a provázku; nebo také „banánové pleťové mléko“. Tyto kutilské produkty se tak stávaly průvodci v novém post-tsunami světě... Pojednání polské reportérky je mnohem extenzivnější, ale text *Řezníčka* není proto o nic „horší“ – v podstatných věcech se každopádně jejich líčení shodují.

Samostatnou zmínku si pak zaslouží kapitola věnovaná Bohdanu Pomahačovi, jednomu z Čechů, kteří se v USA dokázali prosadit více než úspěšně. Plastického chirurga z Ostravy, který se proslavil prvními v Americe provedenými transplantacemi obličejů, autor pojímá poněkud pohádkově: „Svou ordinaci by Pomahač nemusel mít v Bostonu, ale klidně v Lurdech, kam věřící přicházejí za zázraky. Současné hranice medicíny pro něj neexistují... Pomahač riskoval, a uspěl – vrací lidem ruce nebo obličej – a svým způsobem i život, i když pochází od mrtvých. Americká medicína si postupně začíná zvykat, že to, co provádí on a jeho tým, není sci-fi, ale realita.“ Autor citlivě líčí i příběhy jeho pacientů, případně rekapituluje až dojemné setkání Marindy Righterové, dcery ženy, která se po mozkové mrtvici stala dárkyní obličejů, a Carmen, jeho nové „nositelky“ (o společné tiskové konferenci referoval i český tisk). Dcera zemřelé setkání popsala velmi emotivně: „S Carmen jsme se objímaly a objímaly a nechtěly se pustit. (...) Opět jsem cítila kůži své matky, viděla jsem její pihy. A díky Carmen vidím, že maminka žije.“ Řezníček nezastírá ambivalentní pocity a husí kůži, které v něm vyvolávají tyto paradoxy: nový život získaný „díky“ smrti někoho cizího; rozpoznání kůže matky na někom jiném. Zároveň ale trochu opomíjí to, že celosvětově byla Pomahačova transplantace až třetí (úspěšní jsou v této oblasti také Francouzi a Španělé). Způsobem zpracování ale čtivě otevírá aktuální téma proměnlivosti lidské identity v době divů soudobé medicíny. Trochu podobně jako mladý polský reportér **Kamil Baluk** ve výborné knize *Všechny Louisovy děti* problematizoval, co v době umělého oplodňování znamená být otcem a být něčím dítětem. Pokud jsou čeští reportéři někdy zatracováni, že nedokáží přicházet s tématy tak světovými jako autoři polské reportážní školy, pak ve zmíněné kapitole snad můžeme najít jeden z protiargumentů.

Další možný happyend *Řezníčkovy* knihy, umístěný nicméně už v jejím úvodu, pak můžeme hledat v tom, že přes všechnu vnitřní rozhádanost zůstávají Spojené státy zemí, kde se daří vědět. A i když třeba slavný „sen“ Martina Luthera Kinga tam má daleko k uskutečnění, jiné, dříve až fantastické, se tam plnit daří

Digitální sbírky v NDK – Díl IV.: Potrava nejen duševní

Jana Hrzinová

Blíží se chladné období a jistě by nejeden medvěd souhlasil, že je na čase vytvořit si zásoby pro nadcházející zimní spánek. Proto jsme se rozhodli představit jako další virtuální sbírku *kuchařek*.

Nemůžeme začít nikým jiným, než je Magdalena Dobromila Rettigová. Ve virtuální sbírce naleznete několik vydání její neznámější knihy *Domácí kuchařka*, již není třeba představovat. Tou nejobsáhlejší knihou v této sbírce je potom Rettigová *Velká kuchařka: podrobné navedení k upravování všech druhů pokrmů a nápojů*. Vydání z roku 1912, které představujeme, bylo doplněno a upraveno „dle požadavků moderního kuchaření“. Na více než tisíce stranách se hospodyňky seznamují nejen s mnoha recepty, ale také s tím,

jaké nádobí mají na co použít anebo jak pokrmy servírovat.

U Magdaleny Dobromily Rettigové ještě chvíli zůstaneme. Co by to bylo za nedělní oběd bez kafička a něčeho dobrého k tomu. Spisek Kafičko a wsse co ge sladkého se věnuje správné přípravě rozličné kávy a receptům na zákusky k ní vhodné. Obsahuje na sto předpisů nápojů, dortů, koláčů a dalších pochutin.

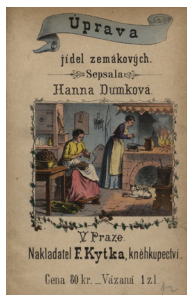
Nyní opustíme velikánku českých kuchyní a podíváme se na kuchařku, která se výborně hodí do podzimní sezony – Úprava jídel zemákových. Kuchařka vydaná kolem roku 1880 oslavuje stoleté výročí přivezení brambor (zemáků) do země Koruny české. Obsahuje velké množství receptů od polévek, přes masité pokrmy, přílohy, kaše, nudle až po cukrovinky, koblížky nebo dorty. Je poměrně obsáhlá, jen předpisů na nejruznější bramborové knedlíky a knedlíčky zahrnuje hned šestadvacet.

I když reklamní, tak neméně zajímavá je i publikace Ilustrované kuchařské předpisy pro naše hospodyňky od Dr. A. Oetkera. Dodnes prosperující firma předkládá knížečku receptů k pečení a ubezpečuje nás, že nejlepšími výsledky dosáhneme pouze s výrobky výše zmíněného podniku. Pro ilustraci předkládá nespočet fotografií a ilustrací správných postupů na ta nejlepší těsta a výrobky z nich.

Méně tradiční přístupy ke stravování před sto lety reprezentují První česká vegetářská kuchařka a Reformní kuchařka. I když vegetariánství nebylo v českých zemích neznámým pojmem, kniha První česká vegetářská kuchařka z roku 1909 by skutečně měla být tou první, která obsahuje předpisy na přípravu bezmasých jídel. Autorka Ludmila Barthová zmiňuje nejen zdravotní benefity, ale také finanční. Reformní kuchařka je dílem dánského lékaře a specialisty na výživu Mikkel Hindheda. I tato kniha přináší názor, že lidská výživa potřebuje reformaci ve smyslu omezení živočišných tuků. Kuchařka obsahuje řadu bezmasých receptů a celých jídelníčků, upravených pro české vydání.

Zajímá-li vás, jak se stravovali naši předkové v nelehkých dobách osmnáctého století, pak doporučujeme knížečku Česká kuchyně za dob nedostatku před sto lety. Obsahuje popis nejruznějších sebraných pokrmů v dobách neúrody a autor, kulturní historik, Čeněk Zíbrt na závěr úvodu píše: „Nuže – nechť se laskavý čtenář neodstraší četbou některé, nahodile otevřené stránky této knížky! Prosím, aby pročetl tyto pokusy všecky, jako zajímavé kulturně-historické doklady. Hodí-li se některý ku napodobení, ku vyzkoušení, ať podle známé rady vyzkouší všecko a nejlepší, co uzná, podrží.“

A bonusový tip pro dámy: pokud vás čeká karanténa s drahou polovičkou, mohla by se hodit kniha Jak má žena vařit, aby muž byl spokojen? Její podtitul – „recepty, které nejsou penězi vlastně ani k zaplacení“ – hovoří za vše.

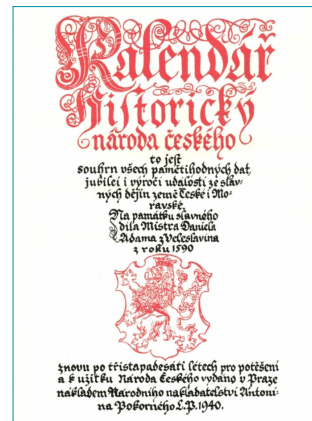
Historické události z let končících nulou v Kalendáři historickém Daniela Adama z Veleslavína ve vydání z roku 1940

Výběr událostí zaznamenaných k měsícům listopad a prosinec

Hana Vajnerová

Titulní list Historického kalendáře

1. listopadu

L. P. 1250 kníže Přemysl, syn krále Václava I., propuštěn toho dne z vězení, v němž byl na Přimdě (Přimdě), ukován za nohu k sloupu, držán od otce svého, protože se mu z ponuknutí některých zlých lidí zprotivil a s vojskem na něho přitáhl.

4. listopadu

L. P. 1730 zemřel v Praze barokní malíř **Jan Jakub Stevens**. Narodil v Praze roku 1651, vyzdobil freskami kolovratskou kapli u sv. Mikuláše na Malé Straně, kostel uršulinek, opatský chrám v Břevnově, v Oseku aj.

5. listopadu

L. P. 1860 zemřel v Praze lidumil **Paul Alois Klar**. Narodil se 10. července v Litoměřicích jako syn filologa a humanisty Al. Klara. Kráčeje ve šlépějích svého otce, zvelebil jím založený ústav pro zaopatřování a zaměstnání dospělých slepců v Čechách, pro který zbudoval pěkný dům pod Bruskou branou. Dobrodinec slepců zvláštním osudem sám na sklonku života pozbyl zraku. V jeho díle pokračovala choť jeho Karolina, roz. hraběnka Vratislavová z Mitrovic a syn Rudolf Maria.

L. P. 1890 se narodil ve Vadíně u Německého Brodu český malíř **Jan Zrzavý**. Studoval na umělecké průmyslové škole pražské a poprvé vystavil roku 1923 soubor svých obrazů, jejichž moderní ráz není prost zvláštního kouzla. Zrzavého krajiny a architektury jsou podány s lineární jednoduchostí. Malby figurální jsou prozářeny šerosvitem, jenž upomíná na umělce baroka.

6. listopadu

L. P. 1780 koupil strahovský opat Václav Josef Mayer za 4.500 rýnských zlatých **knihovnu**, která se stala základem nového, tzv. filosofického sálu bibliotéky klášterní, jímž doplněna starší, tzv. theologická bibliotéka, založená 1671 opatem Hieronymem z Hirschheimu. Filosofický sál tvoří zvláštní budovu krásného slohu empírového, jejíž průčelí, práce Krannerů, dokončeno 1783. Skříně pro sál koupeny ze zrušeného kláštera v Louce, skvělou fresku nástrojnou provedl malíř Antonín Maulbertsch.

8. listopadu

L. P. 1620 svedena byla **bitva na Bílé hoře**, pláni na západ od Prahy, v níž stavovské vojsko české se sbory falckými, vedené Anhaltem, Thurnem a Hohenlohem, bylo poraženo od císařských pod velením Maximiliána, vévody Bavorského a Karla Bonaventury Buquoye de Longuevall. Ačkoli vojska česká bojovala statečně a zejména mladý kníže Anhalt konal divy udatenství, v málo hodinách bylo rozhodnuto o výsledku utkání, rozměrem sice nepřilíš velkého, avšak významu nedozírného. Nejdéle vzdorovali Moravané s mladým Thurnem a Jindřichem Šlikem u zdi obory Hvězda. Na bojišti zůstalo 6.000 mrtvých, vše ostatní ve zmatku prchalo ke Strahovské bráně. Vítězství císařských přičítáno zejména horlivému povzbuzování mnicha Dominika à Jesu Maria, generála karmelitů, jenž rozhňoval myslí bojujících. Král Fridrich, jenž sám nebyl na bojišti přítomen, ještě téhož dne opustil hrad, nazítří pak město i zemi a zanechal království české na pospas vítěznému Habsburkovi.

Bitva bělohorská, jedna z prvních války třicetileté, byla výsledkem strategických akcí, již od jara toho roku chystaných, ideově pak následkem událostí, sahajících nazpět až k majestátu Rudolfovu. Na Bílé hoře byli přemoženi evangeličtí stavové čeští, s nimi pak i protestantský sever Evropy, jenž podlehl náporu světa románského, katolické ligy, kterou vedl Ferdinand Habsburský proti králi Fridrichovi, náčelníku protestantské unie. Habsburské vítězství nezmenilo nic na struktuře českého státu, mělo však zvláštní důležitost pro další vývoj věcí v kulturním, náboženském i hospodářském životě českého národa.

14. listopad

L. P. 1510 zemřel pan **Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic**, obojích práv doktor, poeta slavný a orátor v řeckém i latinském jazyku velmi učený.

15. listopadu

L. P. 1630 zemřel v Řezně německý astronom **Jan Kepler**.

L. P. 1670 zemřel v Amsterdamu český spisovatel a učitel národů **Jan Amos Komenský**. Dne 22. listopadu pochován byl v Naardenu.

16. listopadu

L. P. 1810 narodil se na Malé Straně v Praze český básník **Karel Hynek Mácha**.

19. listopadu

L. P. 1580 v sobotu den sv. Alžběty, umřel **Jiří starší Melantrich z Aventýnu**, impressor, měšťtín a senátor Starého města pražského; nazejtří v kapli Betlémské pochován. Živ byl okolo 69 let. Jiří Melantrich, původním jménem Černovlásek, po studiích v Praze odešel do Basileje, kde ve slavné tiskárně Frobeniově poznal Zigmunda z Jelení. Do Prahy se vrátil po roku 1545 a stal se společníkem tiskaře Bartoloměje Netolického na Malé Straně. Slavná vydání biblí Melantrichových z r. 1549, 1552 a 1561, s novými rytinami 1570 a 1577, byla určena všem křesťanům českým bez rozdílu vyznání. Z ostatních knih tisku Melantrichova jmenujeme Hájkovo zpracování Matthiola (1562), Rvačovského Masopust (1580), Zřízení Zemské (1564) a Koldinova Práva městská (1579). Dcera Melantrichova Anna se stala chotí Mistra Daniela Adama z Veleslavína, jenž po smrti tchánově spravoval tiskárnu a stal se posléze jejím dědicem a novým zvelebitel.

20. listopadu

L. P. 1350 v sobotu po sv. Alžbětě, **Pražané staroměstští našli za právo**, že pacholíci v osmnácti a děvečka v patnácti létech mají léta spravedlivá a rozumná. Poručníci aby statky sirotčí do let jejich spravovali a potom jim jich postupovali. Víno, aby každý měšťtín šenkoval, jakž chce, však toliko jeden sud načínal a po čemž je načne, tak je vydal, ani ho nepřitrhoval a touž měrou dával na řád, jako ven z domu, podtají aby žádný nedával pod pokutou půl sedmy kopy grošů. A kdož chce pítí víno v domě, aby za ně hotovými penězi platil.

21. listopadu

L. P. 1870 zemřel v Praze velký básník, historik, právník, archivář, překladatel a sběratel českých lidových písní a pohádek **Karel Jaromír Erben**. Kromě známých literárních a historických děl vydal v roce 1870 též Autentický ukazatel ulic a náměstí i čísel domovních král. hl. města Prahy dle nového, starého i nejstaršího číslování, který používají genealogové a další badatelé dodnes. Jde o převodník pražských čísel popisných z r. 1805 na tehdy nová čísla orientační včetně názvů ulic. Autentický ukazatel obsahuje též srovnání popisných čísel z r. 1770 a z r. 1805; dále uvádí jména majitelů domů a domovní znamení. Obsahuje čísla domů tehdejších pražských čtvrtí (Staré Město, Nové Město, Malá Strana, Hradčany, Josefov) a předměstí Karlín a Smíchov.

23. listopadu

L. P. 1930 zemřel v Praze český architekt **Václav Roštlapil**. Narodil se 25. listopadu ve Zlonicích, studoval architekturu na pražské technice a vídeňské Akademii. Poctěn cenou světové výstavy pařížské roku 1900, po pěti letech navrhl

a provedl světelnou fontánu na Národopisné výstavě. Z pražských staveb jeho jmenujme Strakovskou akademii a Akademii výtvarných umění na Letné z roku 1898. Po roce 1918 adaptoval Rudolfinum pro potřeby parlamentní.

29. listopadu

L. P. 1780 umřela ve Vídni k největšímu zármutku svých poddaných **císařovna a královna Maria Terezia**, v 63 letech věku svého. Této velké paní slavné kralování toho zasluhuje, aby i potomci naši tuto českou královnu v paměti měli a ji v slavné památce dobrořečili. Panovala slavně 40 let, korunována v Čechách 12. máje 1743.

30. listopadu

L. P. 1780 císař Josef II. vůbec **prohlásil rozkázal**, že by byl **po smrti své matěře dědicem** všech dědičných zemí.

3. prosince

L. P. 1280 větrové velicí a neobyčejní v Čechách byli, mnoho hradů, kostelů i domů v městech zbořili, vsi po polích roznesli, dříví v lesích z kořen vyvraceli. Na Vyšehradě krov věže u Veliké brány a jiných věží v Praze do 34 svrhli.

L. P. 1310 Jan, hrabě lucemburské, císaře Jindřicha VII. syn a **král český volený**, toho dne s pomocí řezníků pražských, kteříž bránu městskou u sv. Františka (jiní Zderazskou) vysekavše, tudy ho s lidem jeho pustili, zmocnil se Prahy a vyhnal Jindřicha, kníže korytanské, kteráž starší sestru Annu za manželku měl a pět let zemi českou zle spravoval, sám v království mocně se uvázal. Za tu službu řezníky pražské král Jan potom erbem podaroval, aby nosili na korouhvi červené lva bílého bez koruny o jednom ocasu a na druhé straně korouhve mříž, jako nad branami visívá, a z obou stran oděnce, an ji sekají sekerou.

5. prosince

L. P. 1880 konána ustavující valná hromada **Ústřední Matice školské**, jíž tento spolek vstoupil v život. Zvolen výbor o 24 členech, v jehož čele jako starosta postaven F. L. Rieger.

6. prosince

L. P. 1920 zemřel v Praze dirigent a skladatel **Karel Kovařovic**. Studoval na pražské konservatoři a získal pověst prvního pražského klavíristy. Roku 1900 povolán za dirigenta k Národnímu divadlu do Prahy, kde působil až do posledních let, jsa zároveň ředitelem koncertů České filharmonie.

8. prosince

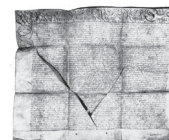
L. P. 1890 se narodil v Poličce skladatel **Bohuslav Martinů**. Studoval na pražské konservatoři, na mistrovské škole Sukově a v Paříži u Al. Roussele. Prvním větším dílem

je kantáta „Česká rhapsodie“ (1919), po níž následují balety, opery aj. B. Martinů, český představitel západoevropského hudebního impresionismu, křísil odkaz dávných století. Upravil lidové písně, česká říkadla, v baletu „Špalíček“ a v cyklu oratorií „Hry o Marii“ přiblížil nám zapomenuté kouzlo středověké hudebnosti.

18. prosince

L. P. 1920 podepsán ve Vídni protokol o převzetí listin **archivu koruny české**, které r. 1750 do Vídně odvezl archivář Rosenthal. Z rána dne 21. prosince 1920 přijel do Prahy vlak, který ve 14 tresorech přivážel po staletích se vracějící klenoty české historie, staroslavné listiny archivu korunního.

20. prosince

L. P. 1620 jesuité znovu do Prahy uvedeni byli a se slávou se vraceli do království, odkud přede dvěma lety na všechny časy vypověděni.

21. prosince

L. P. 1850 se narodil v Šebořicích u Čáslavě přední skladatel český **Zdeněk Fibich**.

24. prosince

L. P. 1930 zemřel český skladatel a dirigent **Oskar Nedbal**.

25. prosince

L. P. 1930 uskutečnila se **premiéra prvního zvukového filmu českého Fidlovačka**. Fraška z pražského prostředí poprvé byla provozována roku 1834 ve Stavovském divadle, na text J. K. Tyla hudbu zkomponoval F. Škroup. V sedmém výjevu druhého obrazu ponejprv zazněla píseň slepého houslisty Mareše, zpívaná Karlem Strakatým, „Kde domov můj“. Tato píseň již po premiéře nabyla v národě nebývalé obliby; stala se hudebním symbolem češství a národní hymnou naší.

27. prosince

L. P. 1370 datována v Poděbradech **nejstarší listina psaná jazykem českým**, obsahující smlouvu Pešla Neumbergera, měšťana Většího Města pražského, s panem Bočkem z Kunštátu řečeným z Poděbrad.

L. P. 1860 narodil se ve Vysokém nad Jizerou vynikající český státník a vůdce nacionalismu **Karel Kramář**. Studoval práva na universitách v Berlíně, Strassburgu a v Praze, kde povýšen na doktora 1884. Roku 1891 zvolen jako poslanec do říšské rady a do českého sněmu. V obou těchto sborech pracoval po desetiletí s nevšední energií a pílí, rozvahou svou a skvělým darem slova smiřoval rozvaděné a ukazoval národu jedinou schůdnou cestu pozitivní politiky. Zemřel v Praze roku 1937 a nedočkal se událostí příštích let, které mu daly v mnohém za pravdu a ukázaly teprve národu závažnost jeho varování.

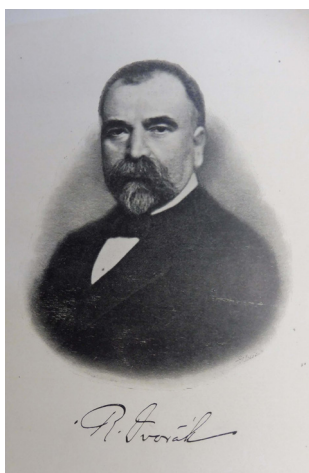
Zveme vás

Všechny výstavy plánované do konce roku (viz níže) jsou odloženy po dobu uzavření Národní knihovny pro veřejnost z důvodu mimořádných opatření proti šíření nemoci covid-19.

Sledujte, prosím, naše webové stránky a sociální sítě, kde zjistíte, až se pro vás Národní knihovna opět otevře.

Ex Oriente lux. Rudolf Dvořák, mezi Orientem a probuzením českého národa

12. 11.–16. 1.

Proměny venkovské architektury v 19. a 20. století v Čechách

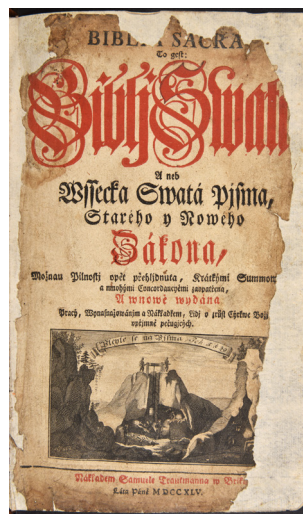
19. 11.–30. 1.

Exponát měsíce

listopad:

Bible hallská ve 2. vydání z roku 1745.

prosinec:

Kurze doch gegründte beschreibung... Wilhalmen Pfaltzgrauen bey Rhein... Vnd derselben geliebsten Gemahel... Fürstin, Frewlein Renata gebornne Hertzogin zu Lottringen vnd Parr ec. gehalten Hochzeitlichen Ehren Fests..., den zwenvndzwanzigsten vnd nachuolgende tag Februarij Im 1568 Jar...

(Stručný, avšak dobře podložený popis ... svatebních oslav Viléma, vévody bavorského, ... a jeho milované choti... princezny, slečny Renaty, rozené vévodkyně Lotrinské, konaných ..., dvacátý druhý a následující únorový den roku 1568. ...)

